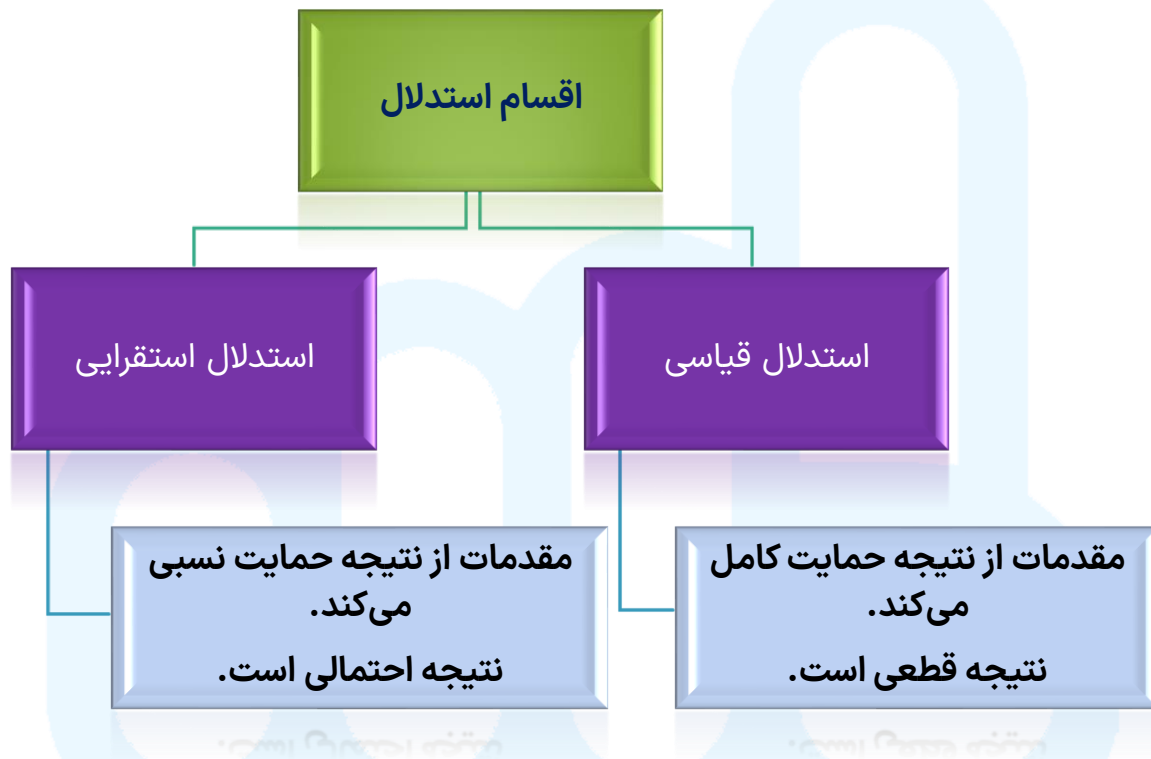

اقسام استدلال

مثالی برای استدلال قیاسی

می‌دانیم که برای رفتن به دانشگاه باید دیپلم بگیریم و حمید دانشجو است. بنابراین نتیجه می‌گیریم که او دیپلم دارد.

← همان‌طور که می‌بینیم در استدلال قیاسی، نتیجه ی به دست آمده قطعی است.

استقرای تمثیلی

استقرای تمثیلی سرایت دادن حکم یک موضوع به موضوع دیگر، به دلیل مشابهت آن دو با یکدیگر است.

مثالی برای استقرای تمثیلی

گوشی تلفن جدیدی که به بازار آمده است، ظاهری شبیه گوشی من دارد؛ بنابراین باید امکانات و برنامه های آن نیز با گوشی من یکی باشد.

استدلال تمثیلی استدلالی است که برای رسیدن به نتیجه از تمثیل استفاده می کند.

تمثیل یکی از روش ها در توضیح و فهم مطالب است که در علوم مختلف برای توضیح بهتر مطالب استفاده می شود.

تمثیل در ادبیات همان تشبیه است. آثار ادبی هم چون کلیله و دمنه و مرزبان نامه و منطق الطیر آکنده از داستان های تمثیلی است.

استقرای تمثیلی استدلالی ضعیف است و نتایج آن احتمالی است.

منطق

به صرف مشابهت ظاهری میان دو امر جزئی نمی‌توان احکام یکی را بر دیگری تسری داد.

هرچه وجوه شباهت میان دو امر بیشتر باشد ← استقرای تمثیلی قوی‌تر است.

نکته: نتیجه‌ی استقرای تمثیلی هیچ‌گاه قطعی نیست بلکه با زیاد شدن وجوه شباهت قوی‌تر می‌شود.

استدلال تمثیلی می‌تواند منجر به مغالطه‌ای شود که آن را «مغالطه‌ی تمثیل ناروا» می‌نامند.

برای مقابله با تمثیل ناروا می‌توان از دو روش استفاده کرد:

۱- توجه به وجوه اختلاف

یعنی با بیان اختلاف‌هایی که بین دو امر وجود دارد نشان دهیم که نمی‌توان حکم یکی را به دیگری سرایت داد.

مثال: اگر کسی بگوید «کتاب‌های قدیمی مانند کالاهای خوراکی‌اند که تاریخ مصرف آنها گذشته است؛ بنابراین قابل استفاده نیستند.»، مغالطه‌ی تمثیل ناروا انجام داده است و در جواب می‌توانیم بگوییم: کتاب محصول تفکر بشر است اما مواد خوراکی نتیجه‌ی تفکر بشر نیست و برخی از کتاب‌های قدیمی جزء میراث فکری بشرند و مطالب آنها هنوز صحیح است.

۲- یافتن استدلال تمثیلی مخالف

یعنی برای مبارزه با تمثیل ناروا استدلال تمثیلی مخالف تمثیل ناروای صورت گرفته، ذکر کنیم تا روشن شود این استدلال ضعیف است.

به این مثال توجه کنید:

در نفی ثروت: انسان مانند بالنی است که اموال هم‌چون وزنه‌هایی به آن آویزانند. هر قدر این وزنه‌ها کم‌تر باشند، انسان اوج بیش‌تری می‌گیرد.

در اثبات ثروت: انسان مانند اتومبیلی است که اموال سوخت آن هستند. هر قدر سوخت بیش‌تری در خودرو باشد، انسان توانایی پیشرفت بیش‌تری دارد.

مدرسه مجازی آینو